Тэхналагічная карта ўрока па беларускай літаратуры на тэму “Васіль Быкаў. «Незагойная рана». Псіхалагічнае майстэрства пісьменніка ў паказе характараў і абставін”
(7 клас)

Аксана Аляксандраўна Дзямідзік,
настаўнік беларускай мовы і
літаратуры вышэйшай катэгорыі
Старадварэцкай БШ
Бераставіцкага раёна

Мэта: прааналізаваць апавяданне “Незагойная рана”, паказаць майстэрства пісьменніка ў раскрыцці характараў

Задачы:

У канцы ўрока вучні павінны:

– ведаць мастацкія прыёмы, якія дапамагаюць раскрыць душэўны стан маці;

– умець даваць характарыстыку галоўнай гераіні Тэклі, выдзяляць галоўнае;

– змест урока павінен спрыяць станаўленню ў вучняў антываеннага настрою і ўдзячнасці за шчасце жыць у мірны час; вучні павінны зразумець сваю ролю ў захаванні памяці аб загінуўшых.

Месца ўрока: гэта трэці ўрок з трох магчымых.

Тып урока: урок абагульнення і сістэматызацыі ведаў.

Асноўныя тэрміны і паняцці: рэтраспекцыя, мастацкія дэталі, эпізадычныя вобразы.

Абсталяванне: партрэты пісьменнікаў, выстава кніг, ілюстрацыі, прэзентацыя, экран, лэпбук “Як хораша ў свеце без вайны”.

Метадычнае забеспячэнне: вучэбны дапаможнік “Беларуская літаратура” для 7 класа, вучэбны дапаможнік “Генацыд беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны”.

Формы работы: індывідуальная, парная, групавая.

Заўвагі: усё абсталяванне знаходзіцца на дошцы, у полі зроку вучняў, такім чынам вучні пастаянна канцэнтруюцца на тым, што неабходна для дасягнення мэты і задач урока

	Этапы ўрока	ас	Змест	Віды дзейнасці	
				Настаўніка	Вучняў
.	Псіхалагічны настрой	хв.	Педагог прапануе вучням разгледзець усё, што знаходзіцца на дошцы, выставу, “чорную скрыню”. – Ці ёсць у вас да мяне пытанні па ўбачаным? Каб сканцэнтраваць увагу вучняў і ўцягнуць іх у тэму ўрока, на дошцы прадстаўлены партрэты Васіля Быкава, Максіма Танка, Янкі Купалы, Якуба Коласа. – Хто з іх не мае дачынення да тэмы ўрока? *(усе, акрамя В.Быкава, таму што ён аўтар прачытанага твора)* – Што агульнага ў гэтых пісьменнікаў? *(яны ўсе жылі ў час Вялікай Айчыннай вайны)* Давайце засяродзім вашу ўвагу на тым абсталяванні, якое знаходзіцца	Канцэнтруе ўвагу вучняў на абсталяванні да ўрока. Гэта неабходна для таго, каб не адцягваць увагу вучняў у працэсе ўрока.	Разглядваюць і настрайваюцца на тэму ўрока.

			ў класе. Вучні бяруць удзел у гульні “Праўда ці няпраўда”. На пытанне настаўніка яны ўзнімаюць картку – праўда ці няпраўда. – Ці праўда, што на выставе знаходзіцца 5 кніг Васіля Быкава са школьнай бібліятэкі? (Праўда) – Ці праўда, што акрамя Васіля Быкава, у класе знаходзяцца партрэты іншых пісьменнікаў? (Праўда) – Ці праўда, што Васіль Быкаў нарадзіўся ў 1994 годзе? (няпраўда) – Ці праўда, што адзін са зборнікаў Васіля Быкава ў нас на выставе называецца “Капитанская дочка”? (няпраўда) Дзякуй за вашу ўважлівасць.		
.	Пастаноўка тэмы ўрока	хв.	З “воблака слоў” неабходна сфармуляваць тэму ўрока.	На дошцы вывешвае “воблака слоў” або выводзіць на экран. (Дадатак 1)	Фармулююць тэму ўрока па “воблаку слоў”.
	“Чорная скрыня”	хв.	5 У чорнай скрыні знаходзяцца: пісьмо, трактар, дзяўчына, вучэбны	Настаўнік дэманструе прадметы.	Вучні мяркуюць, як гэта звязана з тэмай

			дапаможнік “Генацыд беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны” – Што гэта значыць? Як звязана з тэмай урока? (парная работа). Вучань, якому не хапае пары, выказвае меркаванні настаўніку. Кожнай пары на парту кладзецца адзін прадмет. *Пісьмо – пісьманосец, які прыносіць толькі сумныя навіны на працягу 16 гадоў.* *Лялька – маладая дзяўчына-суседка.* *Трактар – на трактары сядзеў хлопец, вельмі падобны да сына Тэклі.* ***Эпізадычныя вобразы*** *пісьманосца (які раней шкадаваў маці, але цяпер ад бездапаможнасці адказвае ёй груба (вучні зачытваюць),*		урока ў парах.

			дзяўчыны (з дапамогай гэтага вобраза аўтар падкрэслівае адзіноту маці, якая ні з кім не жадае гаварыць), *хлопца на малатарні (вобраз раскрывае ўсю глыбіню гора, тугі, адчаю маці, якая* ***не верыць*** *у гібель сына)* Вучэбны дапаможнік “Генацыд беларускага народа ў час Вялікай Айчыннай вайны” [4] – Ці ёсць у творы доказ генацыду беларускага народу? *(Не, у* ***дадзеным*** *творы Васіля Быкава няма доказу генацыду беларускага народа. Таму што тут ідзе размова толькі пра гібель* ***ваенных*** *людзей у час Вялікай Айчыннай вайны)*		
.	Пастаноўка задач урока	хв.	Прыём “Бінга”: дадзены прыём дазваляе вучням сачыць за ходам урока. У кожную клетку ўпісваюцца задачы. У канцы ўрока вяртаюцца да задач і калі ўсе яны выкананы, клас	Вывешвае задачы ўрока на дошку (Дадатак 2). Удакладняе разуменне задач.	Франтальна прапаноўваюць, як гучыць граматна тая ці іншая задача, прапаноўваюць

			разам скандзіруе слова “Бінга”. Запісаны ключавыя словы, неабходна сфармуляваць задачы разгорнутым сказам.	Ёсць адзін незапоўнены квадрат – настаўнік можа прапанаваць сваю задачу – абавязак сучаснікаў шанаваць помнікі, абеліскі, прысвечаныя загінуўшым або вучні могуць прапанаваць сваю задачу.	дапоўніць выхаваўчую задачу.
.	Праверка дамашняга задання	хв.	Прыём “Постарная прэзентацыя” (*вучням у парах выдаваліся тэксты – біяграфія Васіля Быкава* [2], *ілюстрацыі і 6 пытанняў: хто, што, дзе, калі, як, навошта). Пасля чытання тэксту, яны размяшчалі ілюстрацыі пад пытаннямі. На ўроку з дапамогай пытанняў і ілюстрацый узнаўлялі біяграфію Васіля Быкава – такая форма работы развівае звязнае маўленне*). (Дадатак 3)	Арганізуе прастору на дошцы для вывешвання постарнай прэзентацыі. Выбірае, хто будзе абараняць постар. Падводзіць вынік сказанаму вучнямі.	Абараняюць свой постар. Адзін з вучняў з пары выступае.
.	Работа з тэкстам. Абагульненне				

	прачытанага				
	Бытавыя дэталі	[illegible] хв.	– Назавіце і **зачытайце** [1] бытавыя дэталі, якія нясуць эмацыянальную і сэнсавую нагрузку. (*Закураная печ, вышчарбленая сякера, незагароджаны двор, заткнутая шыба, кот, які некуды знік*) – Паразважайце, з якой мэтай Васіль Быкаў уводзіць іх у твор. *(Каб паказаць глыбіню гора старой, якое прыбіла ўсякі **інтарэс да жыцця**).*	Вывешвае на дошцы дэталі ў выглядзе ілюстрацый або выводзіць на экран (Дадатак 4)	Вучні шукаюць у тэксце бытавыя дэталі і рыхтуюць адказ на пастаўленае пытанне.
	Пейзаж	[illegible] хв.	Інтэрактыўная дошка Padlet [5] *На інтэрактыўнай дошцы знаходзяцца ілюстрацыі, якія вучні дабавілі дома. Гэта ілюстрацыі пейзажу, які адпавядае зместу твора, такім чынам правяраем ступень валодання зместам. Ілюстрацыі неабходна падпісаць словамі з тэксту або сваімі словамі.*	Выводзіць на экран віртуальную дошку Padlet, арганізуе абмеркаванне.	Зачытваюць апісанні пейзажу, каменціруюць свае ілюстрацыі, якія падрыхтавалі дома.

			– Прачытаўшы ўважліва апісанні пейзажу ў творы, вы размясцілі на інтэрактыўную дошку ілюстрацыі, якія адпавядаюць зместу. Пракаменціруйце ілюстрацыі, якія вы дабавілі. Чаму такія ілюстрацыі? Якую сэнсавую нагрузку яны нясуць? Якая іх роля? (*Пейзаж указвае на час і месца, на фоне змрочнай прыроды паказана бязрадаснае жыццё Тэклі – гэтак жа панура на душы гераіні*)		
	Рэтраспекцыя	хв.	– Апавяданне закранае адны суткі, але мы даведваемся пра ўсё жыццё Тэклі з дапамогай звароту да мінулага. Ці ведаеце вы, як называецца	Калі вучні доўга не могуць знайсці – накіроўвае іх пашукаць у задачах урока.	Знаходзяць слова рэтраспекцыя і мяркуюць, для чаго аўтар у змест твора

			такі прыём? Знайдзіце гэта слова на дошцы. (*Яно знаходзіцца ў задачах урока, у прыёме пад назвай "Бінга" – гэта рэтраспекцыя*). (*Праз успаміны мы даведваемся пра дзяцінства Васількі і апошняе развітанне маці з ім*) – Якая была ў Васількі пазіцыя наконт удзелу ў вайне? (*Прызавуць ці не, а пайду: так трэба)* – А якая пазіцыя ў сённяшняй моладзі? Што вы ведаеце пра гэта? *(У аднаго з вучняў нашага класа брат пасля 11 класа спецыяльна не стаў паступаць у навучальную ўстанову, каб у лістападзе пайсці ў армію).*		ўводзіць успаміны пра мінулае.
	Фізхвілінка "Дай 5"	хв.	У *сярэдзіне ўрока з мэтай развіцця эмацыянальнага інтэлекту, можна спытаць у дзяцей, якія эмоцыі яны адчуваюць і чаму, вучыць разумець свой стан. (Дадатак 5)*	Вучні становяцца спіной адзін да аднаго, уважліва слухаюць настаўніка, паказваюць пальчыкі. Калі адказы	Адказваюць на пытанні.

			Прыём “Дай 5”. Каб даць магчымасць адпачыць, настаўнік задае лёгкія пытанні, не звязаныя са зместам твора. Калі тое, што я гавару – праўда, то вы паказваеце 2 пальцы, калі няпраўда, то – 1. – Ці праўда, што сёння панядзелак? – Ці праўда, што цяпер пара года – зіма? – Ці праўда, што красота па-беларуску – прыгажосць? – Ці праўда, што мы жывем у Беларусі? – Ці праўда, што Новы год будзе праз два месяцы?	супадаюць, то робяць жэст – дай 5. *Работа з творам “Незагойная рана” патрабуе высокай канцэнтрацыі ўвагі, суперажывання, таму фізхвілінка падабрана з мэтай адпачынку, пераключэння ўвагі.*	
	Другая назва	хв.	– Апавяданне называецца “Незагойная рана”. Што гэта значыць? А якую б назву прапанавалі вы? Аб’яднайцеся ў групу, абмяркуйце варыянты і праз 2 хвіліны адзін з вучняў выступіць і пракаменціруе	Даводзіць вучням заданне.	“Мазгавы штурм” з варыянтамі назвы твора. Такім чынам, можна ўбачыць, наколькі глыбока вучні зразумелі сэнс

			вашы варыянты. Настаўнік не называе таго, хто будзе выступаць, каб рыхтаваліся ўсе ў групе.		апавядання.
	Буктрэйлер	хв.	– Перад вамі буктрэйлер ад вучняў сярэдняй школы №26 горада Мінска. Пасля прагляду відэа, ваша задача будзе: сказаць, што б вы дабавілі ў буктрэйлер? https://www.youtube.com/watch?v=UtYCOKTedlM	Арганізуе прагляд відэа.	Абдумваюць у час прагляду, што можна дабавіць.
	Бінга	хв.	– Паглядзіце на нашы задачы ўважліва. І, калі мы справіліся, то давайце ўсе разам крыкнем “Бінга”. *(Такі прыём дапамагае ацаніць работу ўсяго класа)*	Звяртае ўвагу вучняў на задачы ўрока і разам з вучнямі высвятляе, ці ўдалося ўбачыць майстэрства Васіля Быкава ў раскрыцці характару Тэклі	Асэнсоўваюць, ці ўдалося дасягнуць пастаўленых задач перад урокам.
	Падвядзенне вынікаў	хв.	– Назавіце 3 прычыны прачытаць гэта апавяданне.	Ставіць праблемнае пытанне, каб праверыць ступень асэнсаванасці душэўнага	Разгорнута адказваюць на пастаўленае пытанне.

				стану Тэклі і майстэрства Быкава ў раскрыцці яе характару, такім чынам можна падвесці вынікі ўрока.	
	Выстаўленне і каменціраванне адзнак	хв.		Згодна з дзесяцібальнай сістэмай каменціруе адзнакі.	Слухаюць каментарый настаўніка.
	Дамашняе заданне	хв.	– Запісаць у сшытак па літаратуры 5 варыянтаў, каму і па якой прычыне вы рэкамендуеце прачытаць апавяданне В. Быкава “Незагойная рана”. На 10 балаў – зняць свой буктрэйлер да твора (можна ў пары, можна ў групе).	Дамашняе заданне вучням зразумела, так як на ўроку былі выкананы такія ж заданні.	Запісваюць дамашняе заданне ў дзённік.

Літаратура

1. Лазарук, М. А. Беларуская літаратура: вуч. Дапаможнік/ М. А. Лазарук, Т. У. Логінава, Т. У. Сухава, Г. А. Сухава. – Мінск: Нацыянальны інстытут адукацыі, 2023. – 254 с.
2. Васіль Быкаў. Вікіпедыя. Рэжым доступу: https://be.wikipedia.org/wiki/Васіль_Быкаў – Дата доступу 17.10.2024

3. Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Беларуская літаратура» для 7 класа ўстаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання. Рэжым доступу: https://adu.by/images/2023/08/bel_lit/up-bel-lit-7.docx - Дата доступу 17.10.2024

4. Геноцид белорусского народа в годы ВОВ (5–9 классы). Рэжым доступу: https://prokuratura.gov.by/Историческая%20справка.pdf – Дата доступу: 17.10.2024

5. https://padlet.com/demidik894/padlet-m0q1so3muz4f1cyj